

1982/83:77

Tisdagen den 8 februari

Kl. 15.00

1 § Justerades protokollet för den 31 januari.

2 § Frågestunden torsdagen den 17 februari

Anf. 1 TALMANNEN:

Med ändring av den preliminära tidsplanen tar kammarens frågestund torsdagen den 17 februari sin början kl. 14.00.

3 § Svar på fråga 1982/83:237 om kommunala kurser för utbildning av tekniker och kvalificerade yrkesarbetare

Anf. 2 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Lars Hjertén har frågat mig hur jag ser på ansökningar från kommuner om att få inrätta tekniska och yrkesinriktade högre specialkurser i gymnasieskolan.

Som Lars Hjertén konstaterat vill regeringen öka dimensioneringen av de högre specialkurserna. Den ökning regeringen föreslagit i årets budgetproposition uppgår till 15 %. Regeringen har också föreslagit en särskild, "fredad" ram för dessa kurser. Eventuella omfördelningar av platsantalet mellan olika slags kurser bör vidare bara få ske så, att ramen för de högre specialkurserna blir större.

Beslut om inrättande av utbildningar i gymnasieskolan tas numera i de flesta fall av länsskolnämnderna. Skolöverstyrelsen beslutar främst om studievägar som innebär att en ny utbildningssektor etableras på en ort samt om lågfrekventa utbildningar (på fem eller färre orter).

Genom riksdagens beslut i november 1982 om möjligheter till utökning av den yrkesinriktade utbildningen även på vissa mindre s. k. icke-gymnasieorter är dessa numera jämställda med de större gymnasieorterna i det avseende Lars Hjertén frågat om. Regeringens förslag i budgetpropositionen

Tisdagen den
8 februari 1983

*Om kommunala
kurser för utbild-
ning av tekniker
och kvalificerade
yrkesarbetare*

om ett regionalt utvecklingsarbete och beslutsrätt i tre län i fråga om högre specialkurser är ännu ett exempel på regeringens strävan att främja de yrkesinriktade högre specialkurserna. En sådan försöksverksamhet bör kunna gagna en snabb och effektiv utveckling av dessa kurser i hela riket, vilket jag ser som mycket viktigt.

När det gäller det närmaste tidsperspektivet kan jag också nämna att regeringen – för att underlätta planeringen i kommunerna inför läsåret 1983/84 – redan utfärdat provisoriska föreskrifter om elevplatser i gymnasieskolan. Beslut om att inrätta studievägar tas sedan av de instanser och i den ordning jag beskrivit.

Anf. 3 LARS HJERTÉN (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret på min fråga. Det var ett positivt svar.

Det är viktigt med en kvalificerad yrkesutbildning. De högre specialkurser som jag har nämnt i min fråga är exempel på just denna typ av utbildning. Ungdomar som skaffar sig sådan utbildning har även i dagens läge ganska lätt att få jobb – det är ont om kvalificerade yrkesarbetare. Näringslivet behöver välutbildad personal. Därför är det viktigt att kommuner som är villiga att satsa på sådana här specialkurser också får möjlighet att göra det.

I min hemkommun Tidaholm har man bestämt sig för att försöka komplettera en tvåårig elteknisk linje vid gymnasieskolan där med en högre specialkurs i industriell elteknik. Kommunen har också i årets budget anslagit medel för iordningställande av lokaler och för inköp av undervisningsmaterial m. m. I mitt hemlän Skaraborg saknas denna kurs, medan alla gymnasieorter har den tvååriga eltekniska utbildning som är grunden för att man skall kunna gå kursen.

Innan kommunen lämnade in sin ansökan för att få anordna denna högre specialkurs hade kommunen samrått med branschorganisationerna och övriga regionala instanser, bl. a. länsskolnämnden. Samtliga ställde sig positiva till förslaget och tillstyrkte det. Bl. a. framhöll man att den snabba tekniska utvecklingen inom industrin fordrar mera ingående kunskaper om t. ex. elektroteknik.

Nu avslag emellertid skolöverstyrelsen kommunens ansökan utan motivering. Det berodde kanske vid detta tillfälle på att det inte var så lätt att inrätta en sådan här utbildning på icke-gymnasieorter. Men det hindret är numera avlägsnat, som utbildningsministern nämner i sitt svar.

I helt nyligen har länsskolnämnden i Skaraborgs län beslutat att inrätta en sådan här kurs i Tidaholm. Men det finns ett problem i sammanhanget, nämligen att länsskolnämnden inte har möjlighet att besluta om statsbidrag. Därför kan man säga att beslutsrätten inte är fullständig.

När man fattade beslut om inrättande av denna högre specialkurs i industriell elteknik, gjordes det under förutsättning att, som man säger, statsbidrag beviljas. Det är skolöverstyrelsen som beviljar statsbidraget. Man kan då vara litet ängslig, därför att skolstyrelsen avstyrkte och sade nej när den för ett par månader sedan hade denna fråga under behandling. Jag

vill då bara framhålla nödvändigheten av att skolöverstyrelsen fattar detta beslut om statsbidrag ganska snart, så att kommunen har god tid på sig att förbereda denna utbildning. Vi hade ett liknande problem med en social servicelinje för ungefär en månad sedan. Först sade skolöverstyrelsen nej, sedan sade den ja, men det positiva beskedet kom så sent att kursen inte kunde starta förrän åtskilliga dagar in på vårterminen. Det betydde en forcering, som inte är så bra.

Jag hoppas att ett besked från skolöverstyrelsen, vilket jag utgår från blir positivt, kommer nästan omedelbart, så att kommunen hinner med att förbereda denna kurs. Det är bl. a. en ganska omfattande upphandling som måste göras med inköp av teknisk utrustning, och till det kommer iordningställande av lokaler m. m.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1982/83:242 om anslaget för Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken vid universitetet i Stockholm

Anf. 4 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Jörgen Ullenhag har frågat mig varför universitetet i Stockholm inte har fått någon förklaring till en ändring av den i budgetpropositionen beräknade anslagsposten till universitetet under anslaget till Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken, vad anledningen är till ändringen och varför riksdagen inte har fått något meddelande om den.

Anledningen till ändringen är en felräkning inom utbildningsdepartementet, vilken jag beklagar. Felet berör i stort sett samtliga högskoleenheter som anvisas medel under anslaget. Så snart felräkningen konstaterats sändes ett skriftligt meddelande ut. Redan dessförinnan kände emellertid de flesta berörda högskoleenheter till att anslagsposten var felaktigt beräknad. Riksdagen kommer att meddelas genom ändringsblad, s. k. kartong. Sådana håller nu på att utarbetas vad beträffar hela budgetpropositionen.

Anf. 5 JÖRGEN ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret på mina frågor.

Den 25 januari gjorde universitetsstyrelsen i Stockholm en preliminär fördelning av pengar på de olika linjenämnderna. Bakgrunden var självfallet förslaget i budgetpropositionen. Några motioner från övriga partier hade inte inkommit.

Bl. a. fördelade man preliminärt en ökning på 1 026 000 kr., enligt budgetpropositionens förslag, avseende utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken.

Dagen efter universitetsstyrelsens sammanträde fick universitetet en skrivelse från utbildningsdepartementet med rättelse av anslagsfördelningen

Nr 77

Tisdagen den
8 februari 1983

*Om anslaget för
Utbildning för
administrativa,
ekonomiska och
sociala yrken vid
universitetet i
Stockholm*

Tisdagen den
8 februari 1983

*Om anslaget för
Utbildning för
administrativa,
ekonomiska och
sociala yrken vid
universitetet i
Stockholm*

under anslaget E 5. I stället för en ökning på 1 026 000 kr. meddelades nu för Stockholms universitets del att det skulle vara en minskning med 37 000 kr.

Ett närmare studium av utbildningsdepartementets rättelseskrivelse visar att det inte bara var Stockholms universitet som drabbades av förändringar. Förändringar av varierande storlek gällde, herr talman, inte mindre än 17 av de 18 angivna universiteten och högskolorna. För 17 enheter var det, kan man säga, inte en siffra rätt. Ändringarna är av storleksordningen från ett par tusenlappar upp till den dryga miljonen i Stockholm.

Det är klart att man kan göra fel, även om det är mycket ovanligt att felen blir så många som i det här fallet. Men det anmärkningsvärda är ju att man fortfarande på ansvarigt håll på Stockholms universitet inte vet vad förändringen beror på. Och det mest anmärkningsvärda av allt är att utbildningsdepartementet inte utan dröjsmål meddelat riksdagen att man gör viktiga siffermässiga förändringar i budgetpropositionen. Riksdagen har ännu inte fått något besked om den här förändringen. Därför vill jag ställa två följdfrågor till utbildningsministern.

1. Anser inte utbildningsministern att riksdagen bör ha meddelande om ändringen åtminstone samtidigt som det går ut en cirkulärskrivelse till olika högskoleenheter?

2. Hur lång tid behöver utbildningsdepartementet nu på sig för att få fram detta meddelande, så att det når riksdagen och riksdagens utskott?

Anf. 6 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Det är något förvånande att Jörgen Ullenhag uttalar så stor indignation i den här frågan, för felräkningar av detta slag har inte alls varit särskilt ovanliga. Rättelser per kartongblad har kommit praktiskt taget varje år.

Det är nu så att utbildningsdepartementet har meddelat riksdagen sin ändring. Det skedde den 31 januari. Sedan är det här i huset som det skall avgöras huruvida kartongblad skall utges. Att man var snabb med att informera högskoleenheterna beror på en omsorg om högskoleenheterna och deras budgetarbete, som redan är i full gång. Då skall de inte drabbas mer än vad som är absolut nödvändigt av en felräkning i departementet.

Det är fråga om *en* felräkning, som innebär att Stockholms universitet har fått för mycket pengar så att säga. Men det som är för mycket där skall spridas ut på andra högskoleenheter. Felräkningen är alltså en, men den har fått flera konsekvenser. Jag hoppas att detta nu är klart i riksdagen och att ändringarna redan finns här.

Anf. 7 JÖRGEN ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag är litet förvånad över att utbildningsministern inte klart och rakt ut här kan säga att det är rimligt att man så fort som möjligt meddelar Sveriges riksdag, som ju skall fatta beslut i ärendet. Alldeles självfallet hade det varit möjligt att meddela riksdagen den här ändringen vid samma tidpunkt som man gick ut med meddelandet om felaktigheterna till de

berörda universiteten och högskolorna. Jag vill uttrycka den mycket bestämda förhoppningen att man i fortsättningen, om det uppstår felaktigheter av detta slag som måste rättas till, meddelar riksdagen åtminstone samtidigt som man meddelar de berörda högskoleenheterna.

Får jag till sist ställa frågan: Är det aktuellt med ytterligare förändringar under utbildningsdepartementets huvudtitel i budgetpropositionen, eller är detta den sista förändringen som kommer?

Nr 77

Tisdagen den
8 februari 1983

*Meddelande om
frågor*

Anf. 8 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Jag tycker att det är rimligt att riksdagen meddelas samtidigt som högskoleenheterna – det är alldeles klart. I det här fallet kom det att skilja på några dagar; jag beklagar det. Jag förstår fortfarande inte indignationen över detta.

Anf. 9 JÖRGEN ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag noterar att vi är överens om att ärenden av detta slag i fortsättningen inte skall hanteras på det sätt som nu skett, utan att ambitionen skall vara att, om man räknat fel, gå ut med meddelande därom till universitet och högskolor samtidigt som man underrättar Sveriges riksdag. Det är en fullkomlig självklarhet att det skall gå till på det sättet. Därmed kan vi skilja oss från den frågan.

Därefter återstår min andra följdfråga: Är detta den sista ändring som kommer?

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Anmälades och bordlades

Propositionerna

1982/83:85 Ändring i brottsbalken m. m. (villkorlig frigivning och kriminalvård i frihet m. m.)

1982/83:91 Ändringar i utlämningslagstiftningen och den nordiska verkstälighetslagstiftningen

6 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 7 februari

1982/83:258 av *Börje Stensson* (fp) till jordbruksministern om effekterna av höjda skogsvårdsavgifter:

Regeringen aviserar ett uttag av en kraftig höjning av avgiften på skogsmarks taxeringsvärde. Statens inkomst av skogsvårdsavgiften var budgetåret 1975/76 11,3 milj. kr. Vissa höjningar har sedan skett. Budgetåret 1981/82 blev statens inkomster 55 milj. kr. Prognosen för det innevarande

budgetåret 1982/83, byggd på nuvarande uttag, visar en ökning till 274 milj. kr. Många skogsägare hyser stor oro för att nu aviserad avgift kommer att slå sönder kalkyler uppgjorda för ett långsiktigt skogsbruk utifrån nuvarande avgiftsuttag.

Jag vill fråga jordbruksministern:

1. Har regeringen undersökt vilka effekter på skogsavverkningen de kraftigt höjda skogsvårdsavgifterna har?

2. Socialdemokraterna har varit positiva till virkesförsörjningsutredningens förslag. Av vilken anledning planeras nu ett system som otvivelaktigt kommer att ha till följd likviditetsproblem och upplåningsbehov, alternativt överavverkning?

den 8 februari

1982/83:259 av *Rune Backlund* (c) till industriministern om regionala utvecklingsinsatser i Vaggeryd:

Munksjö AB:s koncernstyrelse fattade hösten 1982 beslut om att lägga ned sulfatfabriken i Vaggeryd. Olika lösningar för att rädda fabriken har sedan dess utan framgång diskuterats.

Avvecklingen kommer därför att ske sommaren 1983. Ytterligare 250 arbetstillfällen försvinner från Vaggeryds kommun, som redan i dag är hårt drabbad av arbetslöshet.

Ett stort behov föreligger av att snabbt tillskapa nya arbetstillfällen i Vaggeryd.

Är därför industriministern nu beredd att bevilja länsstyrelsen i Jönköpings län extra anslag för regionala utvecklingsinsatser i Vaggeryd?

1982/83:260 av *Nils Carlshamre* (m) till socialministern om extra pensionshöjning för stats- och kommunalpensionärer:

Ett av valrörelsens fyra prioriterade socialdemokratiska löften innebar bl. a. en extra höjning av 1983 års pensioner. Höjningen föreslogs sedermera i den s. k. löftespropositionen (1982/83:55), där socialministern formulerade sig på följande sätt: "För att ge en viss kompensation för prisökningar under året föreslår jag att en extra höjning av pensionsbeloppen genomförs den 1 januari 1983. Denna höjning bör få formen av ett särskilt tilläggsbelopp till basbeloppet på 300 kr."

Höjningen har nu genomförts. Men minst 250 000 pensionärer, som pensionerats ur statlig eller kommunal tjänst, har ställts utanför, trots att de sedan länge liksom andra pensionärer skall åtnjuta s. k. värdesäker pension. Genom att avtalskoppling föreligger mellan basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring och stats- och kommunalpensionärers slutgiltiga pensionsförmåner saknar särslagstiftning om tilläggsbelopp till basbeloppet praktisk verkan. Extrahöjningen försvinner genom samordning av den allmänna pensionen med den statliga och kommunala kompletteringspensionen.

Jag vill mot den redovisade bakgrunden ställa följande frågor:

1. Var man i regeringen vid framläggandet av proposition 1982/83:55 medveten om att stats- och kommunalpensionärerna i motsats till alla andra pensionärer *inte* skulle få del av den utlovade extra pensionshöjningen?

2. Vilka åtgärder avser statsrådet vidta i syfte att tillförsäkra stats- och kommunalpensionärerna den extrahöjning av 1983 års pensioner som de i rättvisans namn borde ha samma rätt till som alla andra pensionärer?

Nr 77

Tisdagen den
8 februari 1983

*Meddelande om
frågor*

7 § Kammaren åtskildes kl. 15.14.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert